УДК 378:371.13:811

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.76-2.17>

А. Ф. Курінна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Запорізького національного університету

Г. І. Григоренко

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Запорізької обласної ради

Н. В. Погрібняк

старший викладач кафедри дошкільної освіти
КЗ «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти»
Запорізької обласної ради

ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИХОВАТЕЛЯ (З ДОСВІДУ РОБОТИ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ТА ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ)

Статтю присвячено пошуку ефективних способів формування риторичної компетентності вихователя в закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти. Відзначено, що процес модернізації освіти в Україні зумовлює формування нових життєвих пріоритетів особистості, яка вміє самостійно ухвалювати відповідальні рішення в ситуаціях вибору і прогнозувати їхні можливі наслідки, має здатність до співпраці, продуктивної професійної комунікації, риторичного вчинку; вирізняється мобільністю, динамізмом, конструктивністю і володіє розвиненим почуттям відповідальності за долю держави, що актуалізує включення риторичної теорії та практики в сучасну освіту. Визначено, що для формування риторичної компетентності педагога-вихователя як основного режисера розвитку особистості дитини протягом усього дошкільного дитинства, який саме і творить риторико-виховання, необхідні педагогічні умови: усвідомлення педагогом-вихователем риторичного характеру професійної діяльності; включення риторичних знань як до освітньо-професійних програм закладів вищої освіти, так і до програм курсів підвищення кваліфікації закладів післядипломної педагогічної освіти. Виявлено, що реалізація завдань модернізації дошкільної освіти пов'язана із проектуванням риторичних практик як у предметно-ігровому середовищі сучасного закладу дошкільної освіти, так і в середовищі розвитку дитини загалом. Доведено, що аналіз практичного досвіду риторизації процесу навчання й удосконалення професійної діяльності уможливорює формування риторичної компетентності сучасного фахівця дошкільної освіти засобами гуманітарних та ігрових педагогічних інновацій. У процесі дослідження було виявлено, що використання законів і закономірностей риторики в організації та вдосконаленні освітньої діяльності в закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти сприяє професійному зростанню вихователя нової формації.

Ключові слова: риторична компетентність вихователя, риторизація навчання, риторичні практики, предметно-ігрове середовище, педагогічні інновації.

Постановка проблеми. Освітнянські трансформації ХХІ ст. відкривають нові функціональні можливості людини, яка спілкується. Сучасне мовленнєве виховання у відкритому освітньому просторі передбачає його неперервність і розвиток творчої ініціативи, уміння та навички продуктивного спілкування, яке починається з раннього віку та розвивається впродовж життя, тому що серйозне ставлення до комунікативно виправданого володіння рідною мовою та професійним мовленням – запорука життєвого успіху риторичної особистості вихователя нової формації.

Саме тому педагогіка дошкільної освіти сьогодні потребує кардинальних змін у концеп-

туальних засадах професійної підготовки майбутнього педагога-вихователя, уможливорює продукування ідей міждисциплінарності праці завдяки збільшенню гуманітарної складової частини та введенню риторичної практики в його професійно-педагогічну підготовку. Педагогічні риторичні практики дозволяють оптимізувати формування риторичної компетентності майбутніх фахівців із дошкільного виховання як складової частини їхньої професійної компетентності в закладах вищої освіти, забезпечують навчання майбутніх вихователів методології соціально-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку під час проектування розвивального предметно-ігрового сере-

довища через гру як провідну дитячу діяльність, під час якої відбувається соціальне, емоційне і психічне становлення як дитини дошкільного віку, так і всіх учасників освітнього процесу.

На жаль, значна частина здобувачів вищої освіти не здатні до риторичної рефлексії, яка так необхідна для професійного зростання. Вони слабо знають риторичну теорію, не уявляють специфіки риторичної рефлексії й іноді не розуміють, як використовувати риторичні знання у практичній діяльності для осмислення, зокрема, власної професійної мовленнєвої практики, що й актуалізує порушену проблему формування риторичної компетентності вихователя в закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти, спонукає до пошуку шляхів її вирішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Порушену авторами публікації проблему формування риторичної компетентності майбутнього педагога досліджують із різних позицій: лінгвісти (Л. Мацько, К. Філіпов, О. Селіванова), фахівці з риторики (С. Абрамович, В. Вандишев, О. Волков, О. Зарецька, Н. Колотілова, Н. Михайличенко, Х. Перельман, Г. Почепцов, Ю. Рождественський, І. Стернін, Г. Хазагеров), лінгводидакти (А. Воробйова, Н. Голуб, О. Горошкіна, А. Курінна, З. Курцева, Т. Ладиженська, Г. Михайловська, А. Михальська, С. Мінеєва, М. Пентиліук, Г. Сагач, З. Сергійчук, Л. Спанатій).

Підготовка майбутнього педагога – вихователя закладу дошкільної освіти в системі вищої освіти, включення риторичного контексту у процес формування сучасного вихователя розглядаються в роботах А. Алексюка, Л. Артемової, І. Беха, Г. Беленької, О. Богініч, А. Богуш, С. Гончаренка, Г. Григоренко, М. Євтуха, Л. Загородньої, І. Зязюна, Н. Лисенко, Т. Поніманської, Т. Титаренко й інших.

Професійно-особистісні якості сучасного оратора проаналізовано в багатьох наукових працях (В. Вандишев, О. Волков, Н. Михайличенко, Л. Нечволод, В. Паращич, Ю. Пінчук, Г. Сагач, З. Сергійчук, Л. Скуратівський, Л. Спанатій). Варто зазначити, що перманентний опис і аналіз моделі риторичного ідеалу зумовили появу поняття «професіограма оратора». Сучасні дослідники риторики пропонують характеристики професіограми вчителя (Ю. Пінчук, З. Сергійчук); лектора (В. Вандишев, С. Нікольська); пропагандиста (Т. Маркичева, Е. Ножин); юриста (Н. Івакіна, Н. Осіпова); журналіста (Л. Спанатій). У роботах Г. Сагач узагальнено структуру професіограми оратора, яка складається із психофізичних, духовно-моральних, ділових якостей, а також особливого мислення й етичних характеристик.

Проблема формування риторичної компетентності здобувачів освіти досліджується досить широко й у сучасній методиці (З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіна, І. Дроздова, К. Климова, О. Ковтун,

Л. Мамчур, А. Нікітіна, М. Пентиліук, І. Хом'як та інші). Але розгляд досліджуваної проблеми на перетині питань формування риторичної особистості (А. Воробйова, Н. Голуб, І. Дроздова, В. Загороднова, К. Климова, О. Кучерук, Л. Мацько, В. Нищета, Е. Палихата, М. Пентиліук); риторизації освітнього процесу (Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Ладиженська, Л. Мамчур, А. Курінна, С. Омельчук, М. Пентиліук, Г. Сагач, Л. Скуратівський, І. Хом'як, Г. Шелехова); організації предметно-ігрового середовища ЗДО як невід'ємної частини професійної комунікації (А. Богуш, Н. Гавриш, Г. Григоренко, О. Запорожць, Д. Ельконін, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн, Н. Гринявичене, Л. Лохвицька, Т. Піроженко тощо) у системі вищої та післядипломної освіти потребує подальших наукових розвідок.

Мета статті. Головна мета цієї роботи – розглянути ефективний навчально-методичний інструментарій процесу формування риторичної компетентності вихователя в закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти.

Виклад основного матеріалу. В останнє десятиліття в освітньому просторі сучасних закладів вищої освіти проблеми комунікації є загальними і впливають на психологічну та соціальну складові частини соціуму, їхній розвиток визначається і стимулюється соціальними потребами. Людська мова є основою і засобом трансформацій в постмодерністському суспільстві. Рух українського суспільства до демократії передбачає навчання й виховання нового покоління, здатного чітко формулювати власну позицію, вільно висловлювати свої думки як у громадській, так і у професійній сферах діяльності, потребує вдосконалення організаційної, змістової й методичної підготовки педагога-вихователя; більш ґрунтовного дослідження процесу формування його риторичної компетентності в межах закладу вищої освіти, розвитку риторичного потенціалу в системі післядипломної педагогічної освіти й удосконалення професійної компетентності вихователя в закладі дошкільної освіти.

Уважаємо за потрібне зосередитися на термінологічному полі запропонованої проблеми. Дослідження щодо тлумачення терміна «риторична компетентність» у наукових розвідках Н. Бабич, Н. Голуб, Л. Горобець, О. Горошкіної, О. Дубасенюк, Г. Клочка, О. Кучерук, З. Куньч, Л. Кузьміної, Л. Мамчур, Л. Мацько, В. Нищети, В. Паламарчук, М. Пентиліук, Г. Сагач, О. Семенов, О. Сальнікової, М. Чикарькової доводять різні підходи вчених до визначення цього поняття.

З огляду на порушену проблему публікації, автори вважають доречними визначення поняття «риторична компетентність» дослідниками В. Нищетою та С. Толочко.

Так, на думку В. Нищети, риторична компетентність – це вищий рівень комунікативної ком-

петентності; володіння риторичними знаннями, уміннями й навичками, якостями особистості, що визначають здатність і готовність до ефективного й оптимального спілкування, реалізовані й закріплені в досвіді комунікативної й риторичної діяльності [1, с. 59].

Учений визначає складну структуру риторичної компетентності в шести площинах: теоретико-практичній (комплекс мовних і риторичних знань у контексті їх вправного застосування в мовленнєвій і риторичній діяльності); організаційно-методологічній (вправність у доборі стратегій і тактик спілкування); процесуально-діяльнісній (навички спілкування, комунікації відповідно до мовленнєвої ситуації; застосування вмінь використовувати вибрані засоби для досягнення комунікативної мети); морально-етичній (цінності, ціннісні орієнтації, духовність особистості); комунікативної активності (комунікабельність); впливовості мовленнєвого акту (вправність у володінні експресивно-емоційними засобами мови для досягнення запланованого прагматичного результату) [1, с. 23].

С. Толочко досліджує та теоретично обґрунтовує сутність і специфіку риторичної компетентності як важливої soft skills будь-якого фахівця та складової частини професійно-педагогічної компетентності викладача в післядипломній педагогічній освіті [2, с. 52]. Дослідниця вважає, що сучасний глобалізований світ породжує актуалізацію риторики інтерактивного спілкування – мистецтва комунікації та передачі інформації в режимі реального часу з використанням голосу, відео чи тексту за допомогою інтернету [2, с. 56].

Риторика ж інтерактивного спілкування відбувається за умови риторизації процесу навчання й удосконалення професійної діяльності сучасного фахівця-промовця. Уперше термін «риторизація» був ужитий С. Мінеєвою. За висловом Н. Голуб, він означає процес «переосмислення предмета і способів його викладання, організації освітнього процесу як повноцінного ділового спілкування за канонами риторики», «активізацію пізнавальної діяльності процесу навчання засобами діалогу» [3, с. 42].

І. Кучеренко вважає, що риторизація підтримує й відображає високі стандарти мовної освіти. Дослідниця визначає її основні складники, як-от: максимальна мовленнєва практика; підпорядкування лінгвістичної теорії інтересам розвитку мовлення; мотиваційна готовність до комунікативно-мовленнєвої діяльності; зацікавленість і усвідомлення значущості риторичної освіченості; особистісно орієнтована спрямованість навчального процесу; суб'єкт-суб'єктна взаємодія; раціональне поєднання традиційних та інноваційних методів; використання риторично яскравих засобів [4, с. 69].

Риторизація як комплекс теоретико-методологічних заходів «проникнення» риторики в тіло інших дисциплін і її «вростання» у всі ланки педагогічного процесу [5] передбачає, на нашу думку, широке використання риторичних практик.

О. Кулікова визначає риторичні практики як закріплені за тією чи іншою сферою професійної комунікації стійкий жанрово-стилістичний репертуар, який передбачає дотримання правил побудови мовлення (як в усній, так і в письмовій формі) для досягнення цілей комунікантів, що виходять за межі вербальної частини дискурсу. Основні ознаки риторичних практик – стійкість і повторюваність у процесі мовленнєвої комунікації, що розгортається в межах певного дискурсу [6, с. 300].

На думку Н. Валгіної, функціонально-смісловий тип мовлення – це свого роду модель комунікації. І під час визначення механізмів утворення тексту передусім обирається сама модель комунікації, тобто враховуються конструктивні ознаки мовного акту, сукупність яких і формує модель.

До конструктивних ознак належать: комунікативна цільова настанова; предмет (зміст) комунікації; ознаки ситуації, у межах якої здійснюється комунікація; соціальна характеристика учасників комунікації [7].

Отже, риторизація освітнього процесу, на думку авторів публікації, уможливорює формування риторичної компетентності сучасного фахівця дошкільної освіти засобами риторичних практик, які поєднують у собі гуманітарні й ігрові педагогічні інновації.

Формування риторичної компетентності здобувачів вищої освіти за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» передбачає риторизацію навчання в межах дисциплін суспільно-гуманітарного циклу («Риторичні практики в організації відкритого ергономічного простору сучасного педагога», «Екологія слова: розвиток ефективної педагогічної комунікації в умовах профілізації») засобами риторичних практик як навчально-методичного інструментарію комунікативно-словоцентричного спрямування.

Навчальна дисципліна «Риторичні практики в організації відкритого ергономічного простору сучасного педагога» має на меті формування у студентів цілісного уявлення про риторичні практики в єдності їх теоретичних, прикладних та ергономічних аспектів; ознайомлення з основами педагогічної риторики й ергономіки, необхідних для продуктивної педагогічної діяльності; набуття інтегральних, загальних та фахових дослідницьких, проєктувальних і культурологічних компетентностей для збереження і підвищення працездатності людини, гарантування безпеки, надійності, стійкості, збереження здоров'я, її особистісного та професійного розвитку.

У процесі інтерактивного навчання використовуються ритуальні види робіт (комунікативні техніки та розминки, ситуації-спроби й артикуляційні вправи тощо) та риторичні практикуми. Виконання риторичних практикумів і творчих проєктів спонукає до розвитку вмінь будувати свою діяльність із використанням новітніх програмних засобів відповідно до моральних, духовних, етичних і правових норм, працюючи у команді; опанування навичок самоорганізації та саморегуляції під час публічного виступу та підготовки до нього. Синергетичний діалог, який відбувається під час публічного виступу та підготовки до нього, сприяє розвитку гуманізованого освітнього середовища, адже саме завдяки співпраці всіх учасників освітнього процесу виховуються людські моральні якості, спрямовані на зруйнування стереотипів, що спричиняють антигуманний зміст педагогічного вчення [8].

Інтерактивний формат вибіркового курсу в межах університету «Екологія слова: розвиток ефективної педагогічної комунікації в умовах профілізації» розрахований на інтенсивний мовленнєвий, інтелектуальний і соціальний розвиток риторичної особистості майбутнього педагога-вихователя засобами риторичних практик на рівні: формування професійної комунікативної мобільності студентів засобами неориторики; створення умов для засвоєння студентами комунікативних тактик і стратегій сучасного ергономічного спілкування на підставі гуманізації та гуманітаризації навчального середовища, вибудови мегаресурсу фахівця сучасного закладу дошкільної освіти; ознайомлення з інноваційними технологіями продуктивного екологічного спілкування, його основними параметрами: структурою, динамікою, чинниками, що впливають на характер інтеракції, ефектами і результатами; набуття риторичних умінь і навичок, риторичної культури, необхідних майбутнім фахівцям у їхній професійній діяльності; вироблення культури мовленнєвої поведінки всіх учасників навчальної комунікації в конфліктних ситуаціях з урахуванням доречної стилістики [9].

Саме цей тривіум – риторика, культура мовлення та стилістика, на думку М. Пентиліук, зумовлює розвиток риторичної компетентності майбутнього педагога, додає до нього стрижневий компонент – лінгвістику тексту [10]. Уміння екстраполювати основні закони риторики на риторику педагога: аналізувати й обирати професійно значущий жанр педагогічної комунікації відповідно до мовленнєво-мисленнєвої ситуації, вибудовувати продуктивну композицію академічного тексту, як монологічного, так і діалогічного; готувати та виголошувати промову з актуальних фахових проблем; розробляти нові комунікативно виправдані тактики та стратегії спілкування; володіти полемічним інструментарієм, дозволяють системно

оцінювати комунікацію в міждисциплінарній лінгвосинергетичній площині.

Лінгвосинергетичний підхід до розвитку риторичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в системі вищої школи вимагає серйозної мовленнєвознавчої підготовки як студентів, так і викладачів. Зміст зазначеної підготовки – це сфера суміжних щодо предмета розгляду наукових дисциплін (мовознавство, логіка, психологія, психолінгвістика, теорія мовної комунікації, текстологія, нейролінгвістика, психологія тексту тощо), яка продукується насамперед у межах мовленнєвознавчих курсів засобами риторичних практик.

Якісна характеристика риторичної компетентності педагога-вихователя залежить не лише від кількості засвоєних у закладі вищої освіти знань, умінь та навичок, а й від емоційно-мотиваційного розвитку, творчого педагогічного мислення, сформованості педагогічно вагомих вольових звичок, рівня психічного розвитку, уміння критично аналізувати свою професійну діяльність. Її вдосконалення має стати необхідністю, нагальною потребою для кожного педагога закладу дошкільної освіти. Так, І. Жерносек уважав, що в разі пасивного ставлення педагогів до професійного самовдосконалення жодні форми підвищення кваліфікації, що пропонуються для роботи з педагогами, не дають ефективних результатів [11].

Саме тому під час навчання в закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти педагогам-вихователям пропонується обирати для риторичних практик тренінги з розвитку і саморозвитку особистісних якостей: «Я – лідер», «Як подолати стрес?»; «Професійне вигорання: способи подолання», «Конфлікт на роботі і в житті: друг чи ворог?»; мотиваційні тренінги: «Професійна мобільність фахівця: освіта протягом життя», «Розвиток професійної компетентності: вимога часу», «Методи і способи професійної і життєвої адаптації»; тренінги з менеджменту: «Креативний менеджер», «Проектний менеджмент», «Тимбілдінг: мистецтво командування», «Керівник: уміння ухвалювати рішення», «Ефективні методи мотивації колективу»; тренінги для дітей, підлітків та їхніх батьків: «Мобінг і булінг: як допомогти своїй дитині?», «Мистецтво бути батьками», «Дошкільний вік: проблема чи реальність»; коучингові сесії: «Ефективні методи мотивації колективу для розвитку професійної компетентності», «7 кроків кар'єрного зростання фахівця», «Мета і цілепокладання у професійній діяльності», «Професійне зростання – ключ до успіху», які сприяють виявленню шляхів формування комунікативної толерантності як однієї з найважливіших і дуже інформативних рис Homo ritorikus (симбіоз досвіду спілкування, культури мовлення, цінностей, потреб, інтересів, темпера-

менту, звичок, особливостей мислення і, звичайно, емоційного стереотипу риторичної поведінки).

Щоб вихователі закладів дошкільної освіти створювали для дітей сучасне предметно-ігрове середовище в кожній віковій групі, необхідно під час планування передбачити певні форми роботи з педагогами з означеної теми, що уможливить підвищення їхнього професійного рівня.

Наведемо план-проспект дієвої риторичної практики: тренінг «Створення предметно-просторового розвивального ігрового середовища в сучасному закладі дошкільної освіти»

Мета – формування професійної компетентності щодо створення предметно-ігрового середовища в закладі дошкільної освіти з опорою на особистісно орієнтовану модель взаємодії між педагогом і дітьми дошкільного віку.

Основні завдання: систематизувати знання щодо сучасних вимог організації предметно-ігрового середовища; сформувати навички ідентифікування психолого-педагогічних особливостей навчання дорослих, забезпечувати їх урахування у професійній діяльності; розвинути настанови до лідерства, інноваційності, аналізу, адаптивності; запровадити інноваційні підходи для підвищення ефективності навчання педагогів ЗДО.

I етап. Знайомство.

Мета – знайомство й емоційне налаштування на активну взаємодію впродовж заняття.

Рефлексивна вправа «Я – зірка». Учасникам пропонується скласти перелік своїх позитивних Я-висловлювань щодо профкомпетентності. Обмін думками в парах.

Визначення очікувань від тренінгу. Вправа «Корабель надії» (кожна команда малює корабель, розміщує на ньому бажання й очікування учасників тренінгу).

II етап. Створення мікроклімату працездатності.

Вправа «Чарівний мішечок».

Мета – актуалізація знань учасників тренінгу щодо організації предметно-ігрового середовища ЗДО.

III етап. Вправи на засвоєння змісту тренінгу.

Мінілекція: Концепція створення предметно-ігрового середовища в сучасному закладі дошкільної освіти.

Вправа: «Сонечко» (назвати не менше 10 умов середовища). Визначити оригінальність думки кожної групи.

Вправа: «Снігова куля».

Мета – створити макет предметно-розвивального середовища сучасного ЗДО, домовившись про чітку послідовність дій кожного члена групи.

Завдання:

I група: інноваційне архітектурне проектування.

II група: новий дизайн.

III група: промислова продукція: устаткування, меблі, іграшки тощо.

Мінілекція: Сучасні вимоги та педагогічні принципи створення предметно-ігрового середовища в сучасному закладі дошкільної освіти.

Вправа «У картинній галереї».

Мета – уточнення знань учасників тренінгу щодо принципів зонування.

Кожна група відповідно до завдання «малює картину» й обирає «екскурсовода». Почергово учасники, переходячи від «картини» до «картини», що розміщені в різних місцях кімнати, вислуховують інформацію «екскурсовода» кожної групи. У процесі повідомлень можна ставити запитання, уточнювати незрозуміле.

Обмін думками у групах.

Завдання для груп:

I група: комплексне і гнучке зонування.

II група: принцип відкритості – закритості.

III група: емоційність середовища, індивідуальна комфортність та емоційне благополуччя кожної дитини.

IV група: поєднання звичних і неординарних елементів в естетичній організації середовища [12].

Продуктивною тренінговою програмою лінгвориторичної діяльності з досвіду роботи в закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти щодо формування риторичної компетентності всіх учасників освітнього процесу ЗДО є Міжрегіональний фестиваль ораторського мистецтва «Заговори, щоб я тебе побачив».

Пропонуємо приклади текстів публічних виступів конкурсанти у номінації «Привіт, це я!» як результат спільної лінгвориторичної діяльності вихованців ЗДО, викладачів закладів освіти та батьківської спільноти [13].

Мій садочок – особливий!

Марія Бугайова,

дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) комбінованого типу № 22 «Івушка»

Запорізької міської ради Запорізької області (наставник: О. Літвіненко).

Доброго дня, шановні! Привіт, дівчатка і хлопці! Я – Марія Бугайова.

Приємно побувати в гостях у затишному і гостинному дитячому садку. У моєму садочку теж завжди раді гостям.

А ви знаєте, друзі, мій дитсадок – незвичайний, він – особливий!

Мабуть, ви здивуєтесь – як дитячий садочок може бути особливим? Вони ж всі однакові! У кожному діти зранку роблять зарядку, потім снідають, навчаються, грають та відпочивають. Згодна, це насправді так.

Але в нашого дитячого садка є справжня візитна картка. Це велика, майже до самого неба, верба. Ця красуня опускає свої гілочки до землі, щоб кожного ранку привітатися з нами.

«Як дерево може бути візиткою?» – знову здивуєтесь ви. Це дерево може, тому що наш садочок називається лагідно і ласкаво – «Івушка».

А ще нашого садка є багато традицій, а найважливіша серед них – берегти дружбу. І неважливо, до якої групи ти щоранку поспішаєш: чи до старшої групи «Веселка», чи до середньої, чи молодшої – ми всі – друзі.

Коли малюки ясельної групи вперше приходять до дитсадка – цілий день плачуть, сумують за мамою. Це тому, що вони не навчилися дружити. А ми тут, як тут – показуємо малечкам, як поділитися іграшками, дружно гратися і не сваритися! А ще ці карапузи такі безпорадні, нічого собі самі не вміють робити. Ми допомагаємо молодшим друзям одягатися, взуватися, навіть шнурки зав'язуємо.

А малюки з радістю підтримують нас, коли ми влаштовуємо спортивні змагання. До речі, це ще одна традиція нашого садка. Ми щомісяця змагаємось: бігаємо, стрибаємо, граємо у спортивні ігри. А перемагає завжди – дружба!

Пригадала свій садок – і стало трохи сумно. Як там зараз мої друзі? Напевне теж за мною сумують.

Мені здається, що кожен садочок має бути особливим – зі своїми традиціями і дітлахами-друзями.

Головне – пишатися своїм садочком, радіти зустрічі із друзями і берегти дружбу. Дякую за увагу! На все добре!

Пропоную познайомитися!

Іван Гаврильченко,

комунальний заклад «Заклад дошкільної освіти (ясла-садок)

«Сонечко»» комбінованого типу Гуляйпільської міської ради

(наставники: І. Чапленко, Ю. Вал).

Доброго дня всім!

А ви знаєте, хто я такий? Ні? От зараз ми і познайомимось.

Мене звати Іван Гаврильченко. Мені – 6 років. Як тільки прийде 1 вересня, я піду до школи. Не можу дочекатися цього дня!

А от мама з татом дуже хвилюються, як я буду навчатися... Я ж такий непосидючий!

Народився я взимку, перед самим Новим роком. Коли лежав у колисці, проблем не було, а от як тільки зробив перші кроки – тут і почалося!

Мене ще називають якимось чудним словом – «холерик», бо в мене вистачає енергії на двох, ні, на десятьох!

Коли я трішечки підріс, мене привели до дитячого садка «Сонечко». Це мій улюблений дитячий садок, бо тут я навчаюся, граюся, расту. Тут у мене купа друзів. А нещодавно з'явився новий друг – Максим Остапенко. Ми з ним граємося, іноді навіть разом пустуємо! Я сподіваюся, що наша дружба продовжиться й у школі. А тільки що із цього вийде?

Мої батьки хочуть, щоб я був дуже розумним, тому мене познайомили з учителькою англійської мови. Її звати Ірина Миколаївна.

Я вже знаю англійські слова: *мазе, фазе, кет, дог*.

Я, Іван Гаврильченко, люблю своє кошенятко Боню. Він такий кумедний і швидкий, як я! Коли я йду до дитячого садка, він сумує і сидить на вікні та дивиться, як я граюся із друзями на майданчику. Бо мій будинок стоїть біля дитячого садка, а вікна виходять на наш майданчик.

У мене дружна родина. Головна в нашій родині бабуся – Алла Пилипівна. Це наша берегиня. Я її дуже люблю.

А знаєте який у мене тато? Він був на війні і захищав нашу Україну від ворогів. Зараз він працює у військкоматі.

Моя мама дуже лагідна і красива жінка. Вона працює спеціалістом із кадрів. У неї вдома дуже багато роботи, ми всі їй допомагаємо.

А ще я хочу вам по-секрету сказати про свою мрію. Я хочу стати Супергероєм, щоб допомагати всім людям Землі.

Моя мрія збувається!!!

Кому потрібна допомога?

Отже, лінгвориторична діяльність (риторизація освітнього простору засобами риторичних практик) передбачає готовність майбутніх педагогів-вихователів до реалізації суб'єкт-суб'єктних взаємин із вихованцями та батьківською спільнотою як провідну умову формування та розвитку їхньої риторичної компетентності та творчих здібностей, творчої активності дітей у закладах дошкільної освіти; формування риторичної компетентності фахівців із дошкільного виховання як складової частини їхньої професійної компетентності в закладах вищої освіти; забезпечує навчання вихователів методології соціально-комунікативного розвитку дітей дошкільного віку під час проектування розвивального предметно-ігрового середовища через гру як провідну дитячу діяльність.

Висновки і пропозиції. Сучасна парадигма освіти передбачає неперервність процесу формування риторичної компетентності вихователя як у закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти, так і у професійній лінгвориторичній діяльності в закладах дошкільної освіти, що зумовлено затребуваністю в системі дошкільної освіти фахівців-професіоналів, висококваліфікованих педагогічних кадрів; майстрів усної переконувальної комунікації, спроможних творчо мислити, бути здатними до генерації нових ідей, легко пристосовуватися до змін у суспільстві. Ритор-педагог впливає на вихованців словом, своєю мовленнєвою поведінкою за допомогою вербальної й невербальної мови спілкування та переконувальної професійної комунікації.

Усвідомлення педагогом-вихователем риторичного характеру професійної діяльності; включення риторичних знань як до освітньо-профе-

сійних програм закладів вищої освіти, так і до програм курсів підвищення кваліфікації закладів післядипломної педагогічної освіти уможливує реалізацію завдань модернізації дошкільної освіти шляхом проєктування риторичних практик як у предметно-ігровому середовищі сучасного закладу дошкільної освіти, так і в середовищі розвитку дитини загалом.

Використання законів і закономірностей риторики в організації та вдосконаленні освітньої діяльності в закладах вищої та післядипломної педагогічної освіти сприяє професійному зростанню вихователя нової формації та потребує подальшого розроблення сучасного навчально-методичного забезпечення розвитку риторичної компетентності вихователя в закладах дошкільної освіти.

Список використаної літератури:

1. Нищета В. Концептуальні параметри дослідно-експериментального навчання української мови в основній школі: риторичний аспект. *Актуальні проблеми формування риторичної особистості вчителя в україномовному просторі* : збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції 23 квітня 2015 р.) / за ред. К. Климової. Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 58–70.
2. Толочко С. Формування риторичної компетентності викладачів у післядипломній педагогічній освіті. URL: <http://surl.li/sidw> (дата звернення: 28.04.2021).
3. Голуб Н. Риторика у вищій школі : монографія. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 400 с.
4. Кучеренко І. Риторизація сучасного уроку української мови: зміст і шляхи реалізації. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2013. Вип. 45. С. 76–73.
5. Нищета В. Методика навчання риторики у школі : навчальний посібник. Київ, 2014. 194 с.
6. Куликова О. Риторические практики профессиональных сообществ (на примере письменных форм профессиональной коммуникации в области экономики и бизнеса). *Романистика в эпоху полилингвизма* : материалы Международной научно-практической конференции. 2017. С. 298–307.
7. Валгина Н. Виды информации и функционально-смысловые типы речи (способы изложения). URL: evartist.narod.ru/text14/14.htm (дата звернення: 08.04.2021).
8. Курінна А. Риторичні практики в організації відкритого ергономічного простору сучасного педагога. Робоча програма навчальної дисципліни. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10637> (дата звернення: 07.04.2021).
9. Курінна А. Екологія слова: розвиток ефективної педагогічної комунікації в умовах профілізації. Робоча програма навчальної дисципліни. URL: <https://moodle.znu.edu.ua/course/view.php?id=10107> (дата звернення: 11.04.2021).
10. Пентиліук М. Риторичний аспект підготовки сучасного філолога. *Актуальні проблеми формування риторичної особистості вчителя в україномовному просторі* : збірник наукових праць (за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції 23 квітня 2015 р.) / за ред. К. Климової. Житомир : Видавництво ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 8–19.
11. Жерносек І. Науково-методична робота в навчальних закладах системи загальної середньої освіти : монографія. Київ, 2000. 124 с.
12. Григоренко Г., Погрібняк Н. Створення предметно-ігрового середовища. Форми роботи з педагогами. *Дошкільне виховання*. 2019. № 2. С. 11–13.
13. Прошу слова! (сборник работ участников Межрегионального фестиваля ораторского искусства) / сост. : А. Куринная, Т. Путий, О. Петрик. Запорожье : Издательство ЗГИА, 2019. 91 с.

Kurinna A., Hrihorenko H., Pohribniak N. Formation of rhetorical competence of educator (from work experience in higher education institutions and postgraduate teacher training)

The article is devoted to the search for effective ways to form the rhetorical competence of the educator in institutions of higher and postgraduate pedagogical education. It is noted that the process of modernization of education in Ukraine determines the formation of new life priorities of a person who is able to make responsible decisions in situations of choice and predict their possible consequences and has the ability to cooperate, productive professional communication, rhetorical action; differs in mobility, dynamism, constructiveness and has a developed sense of responsibility for the fate of the state, which actualizes the inclusion of rhetorical theory and practice in modern education. It is determined that for the formation of rhetorical competence of the educator as the main figure of the child's personality development throughout preschool childhood, who creates the rhetor-pupil, pedagogical conditions are necessary: awareness of the rhetorical nature of professional activity; inclusion of rhetorical knowledge both in the educational and professional programs of higher education institutions and in the programs of advanced training courses of postgraduate pedagogical education institutions. It is revealed that the implementation of the tasks of modernization of preschool education is connected with the design of rhetorical practices both in the subject-game environment of a modern preschool institution and in the environment of child development in

general. It is proved that the analysis of practical experience of rhetoricization of the learning process and improvement of professional activity enables the formation of rhetorical competence of a modern specialist of preschool education by means of humanitarian and game pedagogical innovations. The study found that the use of laws and patterns of rhetoric in the organization and improvement of educational activities in institutions of higher and postgraduate pedagogical education contributes to the professional growth of the educator of the new formation.

Key words: rhetorical competence of an educator, rhetoricization of learning, rhetorical practices, subject-game environment, pedagogical innovations.